

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Questio secunda. Vtrum Deus cognoscat infinita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

nescit natiuitatem Antichristi præteritam pro tempore, pro quo erit præterita, sed quia implicatur falsè nunc esse præteritam, & ideo nihil sciet Deus postea quod modo nesciat, nec econuerso, licet propositiones de scientia dei quædam verificentur modo & quædam postea, non propter variationem scientiæ dei, sed propter variam implicationem temporum circa materiam verbi.

15. Ad aliud patet solutio. Minor enim est vera loquendo de potentia absoluta secundum quã accipitur sensus diuisus, in quo prædictæ propositiones conceduntur, sed non est vera supposita maiore, scilicet quod Deus sciat se aliquid operaturum: hac enim suppositione stante Deus non potest non operari quod operaturus est, nec scire se operaturum quod nescit se operaturum: & sic accipitur sensus compositus.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum Deus cognoscat infinita.

Tho. 1. q. 14. art. 12.

SECUNDO queritur vtrum Deus cognoscat infinita. Et videtur quod non, quia sicut scientia nostra mensuratur à rebus, ita scientia dei est mensura rerum, sed contra rationem infiniti est esse mensuratum, ergo contra rationem infiniti est esse scitum à deo.

2. Item quicquid scitur scientia comprehenditur, vt dicitur. 12. de ciuit. dei, sed infinitum non potest comprehendere, quia eius semper est aliquid extra, vt dicitur. 3. phisicorum, quare &c.

3. **SED CONTRA.** Plus se extendit diuina scientia quam potentia (scit enim mala quæ tamen non potest) sed potentia dei se extendit ad infinita, ergo fortiori ratione scientia.

4. **RESPONSIO.** Circa questionem istam duo sunt facienda per ordinem. Quia primò distinguetur de infinito. Secundò soluetur questio ponendo duas opinioniones & eliciendo probabiliorem.

5. Quantum ad primum sciendum est quod infinitum dicitur per priuationem finis. Finis autem dicitur dupliciter. Vno modo dicitur finis vltimum secundum quantitatem intra quod est tota rei quantitas & extra nihil. Alio modo dicitur finis generalius illud, scilicet quod includit totam rei essentiam, ita quod nihil eius est extra: & sic distinctio dicitur terminus seu finis à Philosopho secundo Met. & secundum hoc infinitum dicitur dupliciter secundum substantiam & secundum quantitatem. De primo infinito soluta est questio supra, dist. 35. q. 1. vbi ostensum est quod Deus perfecte & comprehensiuè cognoscat essentiam suam quæ est infinita: & ideo de hoc nihil plus ad præsens. Infinitum autem secundum quantitatem est duplex, videlicet secundum magnitudinem & secundum multitudinem, sicut est duplex quantitas continua & discreta. Et vtrunq; horum potest sumi, vel secundum actum simpliciter, vel secundum actum permixtum potest: ad hos autem modos reducuntur omnes modi infiniti proprie accepti. Infinitum autem diuisione vel appositione, prout de ipsis loquitur Philo. 3. Physicorum, reducitur ad infinitum secundum multitudinem, nam continuum quod diuiditur in infinitum est quoddam quantum actu finitum, sed pro tanto dicitur infinitum diuisione, quia susceptibile est infinitarum diuisionum secundum numerum vel multitudinem, secundum quod continet infinitas partes numero vel multitudine: partes dico non eiusdem quantitatis, sed eiusdem proportionis similiter & continuè cui tales partes apponuntur finitè est secundum magnitudinem, nec per talem appositionem exceditur quælibet determinata magnitudo, vt ostenditur. 3. Physicorum. sed ex hoc solo dicitur infinitum, quia ei apponuntur infinite partes secundum multitudinem. Infinitum autem in tempore & in motu reducuntur ad infinitum secundum magnitudinem in quantum tempus & motus accedit ad rationem quantitatis continuè non permanentis, sed successiuè, licet proprie loquendo non sint quantitantes, cum non sint secundum se nature absolute, sed potius modi infiniti reducuntur ad infinitum secundum multitudinem, vel secundum magnitudinem, sufficit in his deducere questionem: & sic patet primum.

6. Quantum ad secundum sciendum est quod non est intentio questionis querere, vtrum Deus cognoscat infinitum modo quo cognoscitur negationes, & non entia vel

figmenta, vt chimera, sed vtrum intelligatur positiuè sub aliqua ratione entis de quo modo dicitur Aulic. q. qui non intelligit ens nihil intelligit, & sic non cognoscitur nisi quod habet vel habere potest naturam entis. Sic ergo accipiendo questionem aut queritur de infinito secundum magnitudinem, aut de infinito secundum multitudinem, si de infinito secundum magnitudinem, sic adhuc distinguendum est de scientia dei, quia quedam est quæ dicitur scientia visionis, quæ est solè illorum quæ fuerunt, sunt vel erunt & dicitur scientia visionis pro tanto, quia sicut illa quæ videtur corporaliter habet esse extra videntem, sic illa dicitur pertinere ad scientiam visionis, quæ quandoquæ habent esse in actu in natura propria, & non solum in potentia diuina. Alia est scientia quæ dicitur simplicis notitiæ quæ cognoscuntur quidditates rerum & habitudines earum possibiles dato quod nunquam debeant esse. Si loquamur de scientia visionis, sic clarum est quod Deus non nouit infinitum secundum magnitudinem, quia nunquam fuit, nec est, nec creditur quod futurum sit aliquid quod vnum quantum infinitum, nec secundum actum simpliciter in continuis permanentibus, nec secundum actum permixtum potentiam, vt in successiuis, puta motu & tempore, non enim ponimus quod tempus & motus fuerint ab æterno, aut debeant durare in infinitum. Si autem loquamur de scientia simplicis notitiæ quæ est omnium possibilem, sic Deus cognoscat infinitum secundum magnitudinem tam in continuis permanentibus quæ in successiuis, & de successiuis clarum est quod illos qui ponit quod motus potuit esse ab æterno. Constat enim quod non potuit esse nisi infinitum à parte ante: deus autem cognoscat actu quicquid est possibile. Si verò motus non potuit esse ab æterno vt alij existimant, poterit tamen in æternum esse in postea secundum opinionem omnium: Et de infinito secundum multitudinem adhuc idem sequitur, vt videtur quibusdam, cuius ratio est, quia Deus cognoscat actu illa quæ sunt in potentia, & simul illa quæ sunt successiuè, sed infinitum secundum multitudinem est in potentia vt sit secundum actum saltem successiuum, ergo Deus cognoscat actu & simul infinitum secundum multitudinem, assumptum probatur, quia constat quod motus & tempus, possent durare in infinitum à parte post in succedendo tempus post tempus & motum post motum: similiter quocumque quantum producto & permanente Deus possit illud augmentare, vel saltem maius facere, possent enim maius facere: lo, quia licet quantitas in qua potest natura sit determinata, tamen potentia diuina potest in maiorem quantumque data. Et ita patet quod infinitum secundum magnitudinem est in potentia vt sit actu saltem secundum actum successiuum, & hæc fuit minor, sequitur ergo conclusio, scilicet quod deus intelligit actu & simul infinitum secundum magnitudinem, quod sic intelligunt qui hoc ponunt. I. q. deus non solum cognoscat infinitum in magnitudine motu & tempore cognoscendo, quod dato quantumcumque finito possibile est dare maius, & sic semper quod est cognoscere infinitum per partes suas in quantum cognoscitur, quod quantumcumque parte data possibile est dare vltiorè. Iuxta illud quod dicitur. 3. Physicorum. infinitum est cuius quantitate accipientibus (quatum ad partem quæ iam existit) semper est aliquid sumere extra, quantum ad partem quæ restat accipienda: sic enim non cognoscitur infinitum nisi valde imperfectè, sed potius est ignotum, vt dicitur. 3. Physicorum. quia quod cognoscitur de ipso vt acceptum, determinatum est & determinatè cognoscitur, & secundum istud est finitum: quod autem cognoscitur vt accipiendum indeterminatum est, quia quantumcumque dato adhuc possibile est aliud & ideo indeterminatè cognoscitur: quia solè in generali (s. quod possibile est plus accipi) sed in speciali ignoratur: & secundum hoc attenditur infinitas: & ideo infinitum secundum quod infinitum dicit ignotum nobis, qui solè habemus talè modum cognoscendi ipsum.

7. Deus autem aliter cognoscat infinitum secundum istos: cognoscat enim totam possibilem successionem motus & temporis, vt carentem omni termino extra eum nihil est possibile accipere, sed in ea vel infra eam continetur quicquid est possibile motus aut temporis, & ideo perfecte cognoscat infinitum, secundum quod infinitum. Quod autem ita sit, patet consideranti virtutem rationis prius factæ: Deus enim cognoscat simul quæ sunt successiuè, & actu quæ sunt potentia, cognoscat ergo actu & simul totam

In. 2. d.

1. q. 3.

tam

tam successione motus & temporis possibilem in posterum, hac ergo cum sit cognita, scilicet ut tota, aut caret omni termino, aut habet aliquem terminum, si caret omni termino habetur propositum, si vero habet aliquem terminum, finita est. omne autem finitum in motu vel tempore transietur tandem per decursum motus & temporis, si semper duraret: ergo illud quod esset cognitum a deo de motu aut de tempore quandoque transiretur, quod est impossibile, quia tunc Deus non noscet totum decursum motus aut temporis, sed solum partem. assumptum est autem quod nouit totam successione, in qua impossibile est ponere terminum, licet in qualibet parte signata ponatur, quare &c.

8 De infinito autem secundum multitudinem dicunt quod Deus sic nouit infinita non solum scientia simplicis notitiae secundum quam nouit ea quae subiacent diuinae potentiae dato quod nunquam fiant quae non est dubium esse infinita, sed etiam scientia visionis, quia secundum hanc Deus nouit cogitationes creature rationalis & quae, & quot erunt, sed istae succedent sibi in infinitum cum creatura rationalis sit corruptibilis, ergo &c. Et sicut dictum est de infinito secundum magnitudinem quod intelligitur a deo non solum quia Deus nouit quod dato quantumcumque finito possibile est dare maius, sed quia nouit totam successione possibilem motus & temporis, ut carente termino extra quam nihil est possibile accipere de motu aut de tempore, sed intra eam continetur quicquid est possibile motus aut temporis, sic nunc dicitur de infinito secundum multitudinem quod intelligitur a deo, non solum quia nouit quod dato quantumcumque multitudine finita in cogitationibus quae erit possibile est dare plures, sed quia nouit totam multitudinem cogitationum quae erunt, ut carente omni finito numero extra quam non est possibile accipere aliquid de cogitationibus huius creature rationalis, sed intra illam multitudinem continetur quicquid est possibile in cogitationibus huius creature. Ad hoc autem probandum oportet solum repetere rationem factam prius & mutare terminos.

9 Istud autem non videtur aliis possibile, quia si Deus nouit hoc modo infinitam multitudinem cogitationum, pari ratione nouit similes modis infinitam multitudinem diuisionum possibilem in continuo, sed istud non est verum ut probabitur, ergo nec illud. Probatio assumptae, quia si Deus nouit totam multitudinem diuisionum contraui extra quam non est possibile accipere aliquam diuisionem possibilem in continuo & in qua continetur omnis diuisionis possibile, sequitur quod per diuisiones quas Deus intelligit, continuum intelligatur diuisum in indiuisibilia. Cuius sequens est falsum, ergo & antecedens. Probatio consequentiae, quia si per illas non intelligitur diuisum in indiuisibilia, sed in diuisibilia, sequitur quod intelligatur vel possit intelligi amplius diuisibile, ergo extra diuisiones continui quas Deus intelligit possibile est dare aliam vel alias, quod est oppositum antecedentis, ergo consequentia est bona. Falsitas autem consequentis patet, quia si continuum intelligeretur diuisum in indiuisibilia sequeretur quod esset compositum ex indiuisibilibus cuius oppositum demonstratur. 6. Phys. ergo Deus non intelligit infinitam multitudinem sic sicut illi ponunt, sed solum primo modo, quod credo verius.

10 Ad cuius intellectum sciendum est quod sicut praecipuum est nihil intelligitur positivum nisi secundum quod aliquo modo participat rationem entis, infinitum autem secundum magnitudinem in successibus ut in motu & tempore, vel in permanentibus successibus modo acceptis, ut si quantum semper augetur & in infinitum secundum multitudinem accipiendo unum post aliud non habet rationem entis vel possibilem ut quoddam totum extra quod nihil sit & intra quod continetur quicquid de re est possibile, sed solum habet rationem entis & possibilem per hoc quod aliquid eius est acceptum & aliquid restat semper accipiendum, ergo infinitum solum est intelligibile isto modo & non illo modo quo alij ponunt. Maior de se patet, minor similitudine clara est, quia infinitum sic sumptum nec est, nec esse potest ut quoddam totum continens quicquid de re est possibile, imo contra rationem eius est, cum ratio eius sit in semper accipiendo & non aliter, quare &c. Vtrum autem possit

esse aliquid infinitum secundum magnitudinem vel multitudinem simul totum a Deo producibile inquiretur inferius, quia si est possibile est a Deo intelligibile, & si non, non.

11 Nec ratio alterius opinionis cogit, cum enim dicitur quod Deus nouit simul & actu totam successione motus & temporis possibilem. Dicendum quod verum est eo modo quo cognosci potest, non potest autem cognosci ut quoddam totum comprehendens in se omnes partes posibles, quia nec sic est nec esse potest, imo sic omnis successio intellecta intelligitur ut finita, quia ut patet in 2. lib. in habitibus ordinem, impossibile est omnia claudi in uno toto continuo vel discreto quin claudatur per aliquam unam partem illius totius ultimo accepta, talia autem non sunt infinita sed finita, quia habent, vitium tale ergo totum solum est intelligibile per intellectum suarum partium in quantum intelligitur quod actus parte accepta semper remanet potentia ad ulteriorem accipiendam, unde non potest habere rationem totius simpliciter & perfectam sed potius habet rationem partis & imperfectam, ut dicitur 3. Phys. illud ergo quod Deus intelligit de infinito caret termino non ut alij intelligunt. si quod sit quoddam totum infinitum intra se claudens quicquid est possibile illius rei, sed quia intelligitur ut aliquid quod potest procedere ulterius, ideo ratio non concludit.

12 Et si dicatur, nonne Deus scit quot erunt cogitationes hominum? si non, videtur inconueniens, si sic, ergo nouit totam successione ut quoddam totum comprehendens omnes partes posibles, & sic idem quod prius. Et dicendum quod Deus non nouit quot praecise erunt cogitationes hominum, quia nunquam erunt praecise tot quin aliae addantur, non uero tamen pro qualibet determinata parte temporis quot praecise erunt, sed non pro tota successione, nec hoc est inconueniens, imo necessarium, quia natura rei oppositum non patitur.

13 Adhuc potest instari sicut prius, Deus nouit simul omnes cogitationes futuras, aut ergo nouit finitas aut infinitas. Si infinitas habetur propositum. Si finitas transietur per progressum rerum illud quod est a Deo cognitum, quod est impossibile. Et dicendum quod futurae cogitationes semper erunt finitae in re, & sunt finitae in diuina cogitatione, nec per progressum rerum transietur quod est a Deo cognitum, quodlibet enim finitum significatum transiri potest, puta mille millesies, & quodlibet aliud significatum quantumcumque maius secundum se & diuisum sumptum, sed finitum absolute sumptum pro qualibet sui parte coniunctim transiri non potest, quia si una pars transietur, transietur per aliam finitam, & sic semper, propter quod semper finitum manet.

14 AD PRIMVM argumentum dicendum quod scientia dei est mensura rerum, non semper quantitatiua, quia multa sunt quae quantitate carent, hac etiam mensura carent infinita si essent, sed est mensura rerum quoad esse & veritatem naturae, & sic mensurata essent infinita si essent, nam si esset multitudo infinita, quaelibet eius pars esset limitata ad genus, & ad speciem, licet in simul non haberent mensurationem quantitatis discretam, sed si etiam esset quantum infinitum (ut aeternum infinitum) mensuram & limitationem haberet ad genus & ad speciem.

15 Ad secundum dicendum quod infinitum actu si esset, posset comprehendere a scientia dei, nec tamen finiretur, quia scientia est infinita. Quod autem comprehenditur ab infinito non oportet esse omni modo finitum. Nam & Deus comprehendit seipsum (ut supra dictum fuit) & tamen est finitus. infinitum autem, ut ponitur a Philosopho comprehenditur etiam a nobis. Quod patet, quia diffinitur a nobis, nouimus enim causam eius per se & sufficientem, ut naturam continuum, quae est sufficiens causa diuisibilitatis in infinitum. Et quod dicitur quod non potest comprehendere, quia eius est semper aliquid extra. Intelligendum est extra illud quod de seipso est actu in re, non autem extra illud quod est in mente. concipimus enim non solum de infinito illud quod est actu de ipso, sed etiam quod extra illud acceptum, restat aliud accipiendum, illud ergo extra non respicit concipientem, sed existentiam rei actualem. Vtrum autem potentia dei se extendat ad infinita, ut agitur in alio argumento, inquiretur inferius.